

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Alia quædam circa duplicem bonitatem aut malitiam in eodem
actu repertam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

& nunc succurrere, & quia pauper & simul parens est, sicque actus ille idem Physicè & honestatem misericordie habeat & pietatis, & componetur ratione nostrâ ex partibus heterogeneis, sicut in intellectu actus fidei & scientie.

VII. Adde ulterius (quod supra latè declaratum est) posse voluntatem, non concomitanter tantum idem velle ob duo motiva disparata, & ex eo capite actum haurire duplicem speciem, sed posse etiam in actu reperiri duplicem speciem quando est aliqua in motivis subordinatio, & unum vult propter aliud, modò tamen simul illud velit ob honestatem illius actus vel objecti propriam, & ex motivo ipsius peculiari. Exempli gratiâ, vult quis & elicit actum humilitatis ex motivo charitatis, ita tamen ut eum etiam velit & eliciat ob honestatem in humilitate repertam, hic actus honestatem in se & humilitatis habet, & charitatis.

VIII. Qua in re notanda differentia inter ea quæ sunt purè media, & alia: illa enim cum nullam habeant bonitatem, nisi utilem, amari nequeunt propter se, sed solum propter aliud: at verò hæc, cum non tantum utilia sint ad alium finem obtinendum, sed etiam in se honestatem contineant propter se appetibilem, terminare actum possunt conformiter ad utranque bonitatem. Modus autem tendendi hujus actus est hujusmodi, si ex utrâque honestate procedat tanquam ex motivo adæquato, ita scilicet ut arguar adhuc voluntatem, elicituram jam fuisse actum humilitatis, licet motivum charitatis hic & nunc abfuisset.

SECTIO SECUNDA.

Alia quedam circa duplicem bonitatem aut malitiam in eodem actu repertam.

I. SECUNDA difficultas est, quando in eodem actu sunt plures species, bonitatis vel malitiæ, quo pacto una sit primaria & substantialis, alia accidentalis & secundaria. Quæstio fermè est de modo loquendi, in qua supponimus nonnullas saltem esse actiones malas, ubi id aliqua ratione contingit, in quibus species malitiæ quasi fundamentalis est illa, quæ est contra jus naturale, species verò accidentalis dicitur, quæ est contra jus positivum: sic in furto & sacrilegio, dum quis furatur rem sacram, species furti est quasi fundamentalis, quia contra jus naturæ; species verò sacrilegii accidentalis, quia contra aliquod præceptum positivum. Si verò utraque species malitiæ sit contra

jus naturale, tunc illa erit fundamentalis, quæ aliquo modo, saltem ratione nostrâ, seu in subsistenti consequentiâ est prior, ut contingit in fornicatione & ad ultèrio. Quando itaque occiditur Clericus, homicidium est species fundamentalis, quia ratio injustitiæ occisioni hominis frequenter & per se loquendo inest jure naturæ, non sic circumstantia Clerici.

Hoc inquam quoad modum loquendi, nam in re, si Physicè loquamur, utraque species in acceptione rei sacræ exempli gratiâ, nempe ratio furti & sacrilegii est huic actui Physicè extrinseca & accidentalis, nam eadem esse posset Physica acceptio, etiamsi res foret illius propria qui eam accipit: species ergo furti ei accedit per unam denominationem extrinsecam, quòd scilicet res sit aliena; species verò sacrilegii, per aliam similiter extrinsecam denominationem, quòd nimirum sit sacræ. Unde si spectetur actio illa Physicè sumpta, utramque speciem sumit à circumstantiâ, sicque utraque est illi hoc sensu accidentalis: ac proinde ad summum una est substantialis, alia accidentalis, modo præcedente numero explicato.

In eodem actu externo reperiri duæ vel plures species tum bonitatis tum malitiæ possunt sine ullâ subordinatione unius ad aliam, sed planè disparatè; ut si quis per duos actus internos diversarum specie virtutum, vel etiam per unum habentem duplex motivum intrinsecum specie distinctum vellet & exerceret eundem actum externum, daret elemosynam exempli gratiâ & ex motivo charitatis & obedientiæ. Quod etiam de speciebus malis in eodem actu dici debet, ut si quis ex duplici fine vel motivo totali ac disparato actionem aliquam externam malam exerceat. Idem dicendum existimo juxta jam dicta, de actu interno tam bono quam malo, præcisè quoad bonitatem & malitiam extrinsecam, quam ab uno vel pluribus actibus aliis internis, qui ex duobus motivis adæquatis disparatè se habentibus procedunt, participat. Quando verò in actu interno est aliqua in motivis subordinatio, species primaria illa est quæ desumitur à fine, saltem ut plurimum. Unde ut ait Aristoteles, & ex ipso S. Thomas hic, art. 6. qui furatur ut adulteretur, magis est adulter quam fur. Ratio est, quia finis est objectum formale; magis autem specificantur actus ab objectis formalibus, quam à materialibus. Aliud videtur de actu externo, ubi dum quis furatur ut adulteretur, species tamen primaria in illo actu erit furtum, quia desumitur ab objecto, & consequenter magis quasi intrinsecè & immediatè cum illo actu connectitur: adulterium verò est merè à fine extrinsecò, sicque minus cum actu illo connexum, quam species furti.

Quædã dicitur, ubi utraque species malitiæ est contra jus naturæ.

II. In acceptione rei sacræ tam species furti, quam sacrilegii operantur illi est accidentalis.

III. In eodem actu externo reperiri duæ vel plures species virtutum moralium sunt ut subordinatæ.

Qui furatur ut adulteretur, magis est adulter quam fur.

